

AERA konferencen i New Orleans fra d. 24 – 28 april 2000

Med djævlén i hjertet

v/ Klaus Nielsen, Aalborg Universitet.

Filmen "Djævlén i hjertet" foregår i det fugtigt varme og svedende New Orleans, hvor en lettere ubarberet Mickey Rourke jager en morder, der hele tiden er to skridt foran ham. Gentagende gange ankommer Mickey Rourke til steder, hvor morderen lige netop har gennemført sin udåd. For dem, der ikke har set filmen kan vi røbe, at det er Rourke selv, der er morderen. Rourkes uvidenhed om sin egen skyld i mordene har sin oprindelse i en aftale med djævlén, som Rourke har lavet for år tilbage. Rourke er på en og samme tid detektiv og forbryder. Han skaber selv de problemer, han søger at løse, fordi han ikke er bevidst om sin egen historie.

New Orleans var også kulisse for den årlige AERA (American Educational Research Association) konference. Den fugtige varme, det stemningsfulde franske kvarter, den dovne Jazz og Missisipis elskværdigt bugtede forløb svøbte dette års amerikanske uddannelsesmæssige supermarked ind i en afslappet stemning. På gader og stræder i nærheden af conferenceområdet kunne iagttages forskere i hobetal gående og siddende nærlæse programmet for at planlægge, hvilken session de skulle investere deres næste par timer i. Og der var nok at vælge imellem. Fra heavy kvantitativ intelligensforskning til kritiske studier af, hvordan skolesystemet er med til at konstruere bestemte race- og kønsmæssige kategorier. Ud fra dette overflødhedshorn af åndelig næring inden for uddannelsestænkningen stod hver enkelt forsker konfronteret med at skulle vælge mellem de mange retter, som hver for sig lød utroligt spændende. Her bagefter i skrivende stund er der en række oplæg, der står særligt klart.

Jeg indtog selv en forret, der var lige let nok for min smag. Emnet var transference og transition. Et emne, der i de senere år i "Educational Researcher" i form af en diskussion mellem Herbert Simon og James Greeno ellers har vist sig at indeholde kalorier nok. Diskussionen har drejet sig om, hvorvidt eleverne i uddannelsessystemet var i stand til at overføre kundskaber fra en kontekst til en anden. Den ene position – en "situeret" position har stillet sig kritisk over for denne overførelse, mens den anden position – en "kognitiv" position har fremhævet undersøgelser, der synes at understrege mulighederne for overførelse af kundskaber. Desværre strejfede de seks oplægsholdere fra Michigan State University kun overfladisk denne mere overordnede diskussion og fremlagde en række mindre empiriske undersøgelser, der nok blotlagde træk ved hvordan eleverne søgte at skabe forskellige overgange mellem skole og hverdagsliv. Men det blev desværre – i en sal uden aircondition – kun til en fremlæggelse af en række mindre empiriske undersøgelser. Som i så megen fremlæggelse af kvalitativ empirisk forskning glemmes de store linjer ofte. Det virker, som om de empiriske forskere er de første, der nogensinde har beskæftiget sig med området.

Eftermiddagen bød derimod på solid kost fra det franske køkken. I et alt for lille rum var der samlet alt for mange mennesker til en session med den særlige Foucaultske vinkel på uddannelse. Fire kvinder – hvoraf kun en var fra USA – fremlagde forskellige empiriske studier med

en Foucaultsk vinkling. Særligt et studie af Hammerberg fra University of Wisconsin om, hvordan børnebøger satte bestemte køns- og klassemæssige kategorier i scene, var en øjenåbner for undertegnede.

Dagen efter fremlagde jeg selv et mindre empirisk studie analyseret ud fra en række forskellige kategorier hentet fra Heidegger. Formen for fremlæggelse var den såkaldte round table session. En round table session foregår i en stor sal med 32 borde med plads til cirka otte personer om hvert bord. Det svarer lidt til, at man forsøger at fremlægge sin forskning til en familiefrokost med 256 deltagere. Der var en larm fra de mange stemmer, der gjorde, at man kun kan høre hvad de, der sad nærmest sagde. Omvendt fik jeg hele fyrre minutter til præsentation og diskussion. Selve formen lagde op til dialog frem for den enevældige monolog, der paradoksalt nok kendetegner pædagogiske konferencer. Fagligt set en meget tilfredsstillende form. Diskussionen blev mere udfoldet, end man ser på konferencer traditionelt, hvor der ofte er tale om, at forskerne skiftes til at læse hver deres paper op med en nærmest begravelsesmat stemning til følge.

På konferencens tredje dag begyndte jeg med en velmagende skandinavisk morgenmad. De lokalt kendte kokke Seth Chaiklin og Mariane Hedegaard fremlagde sammen med flere amerikanske kolleger på en session, der fokuserede på personlighed og social praksis, deres arbejder. Seth Chaiklin vægtede i mere teoretiske termer de distinktioner og måder at begribe personligheden på, som virksomhedsteorien kan tilbyde psykologien i almindelighed. Mariane Hedegaards fremlæggelse kredsede om det samme tema, men byggede i højere grad på et empirisk studium af palæstinensiske børn i Danmark og de selvforståelser, de opbygger i forbindelse med skolegang. Spørgsmålene fra salen var skarpe, men formuleret på den venlige måde som folk, der er fortrolige med hinandens arbejder er i stand til. Dette førte til en livlig og spændende diskussion.

Om eftermiddagen løb jeg bogstaveligt ind i Howard Gardner, der netop skulle til at begynde et foredrag om multiple intelligenser. En del af det at deltage på konferencer er selvfølgelig at se "girafferne", så jeg bænkedes mig sammen med cirka 500 andre for at lytte. Med stor professionalitet og måske lidt for meget rutine gennemgik Gardner de centrale pointer i sin forskning. Cirka 15 minutter inde i foredraget gik brandalarmen i gang. Måske som en påmindelse om, at når præsentationer og tilhørere forfalder til ren rutine og ritual, så er det måske tid til at skynde sig ud. Ganske symptomatisk negligerede de fleste af tilhørerne dog alarmen og blev siddende. Særligt de tilhørere med en kraftig visuel intelligens blev beriget af oplægget, da det var vanskeligt at høre Gardner, mens hans overheads og billeder var interessante og informative. Men vi fik da set giraffen.

Ud over de forskellige oplæg foregik der også meget andet på konferencen. Eksempelvis skal nævnes de forskellige bogforlagsboder, der udbød de seneste skrifter om pædagogisk forskning. Disse boder fyldte ikke mindre end to hele store sale. Igen afslørede disse boder en spændvidde, der viser fagets omfang. Der var computerprogrammer, der tilbød en variation af standardiserede testmaterialer til børn præsenteret af ulasteligt klædte yngre mænd i tætsiddende jakkesæt, hvide skjorter og slips. Og der var forlag hvor kvinder i spraglet og løsthængende tøj faldt bøger, der særligt fokuserede på uddannelsessystemets kropslige og kønslige disciplinering. Disse boder stod linet op mellem hinanden tilsyneladende med hvert sit pædagogiske ståsted,

men i hvert fald fælles om det ene: at få business til at fungere og pengene til at rulle. Et tema der sjovt nok sjældent blev tematiseret i de forskellige pædagogiske indlæg.

På konferencens fjerde dag gik jeg på en session, hvor fokus var lagt på miljøets betydning for læring. Steinar Kvale fremlagde sine analyser af læring i praksis og mesterlære. Her var fokus lagt på filosofiske, historiske og politiske perspektiver særligt i forbindelse med mesterlæren, samt dens vægtning af miljøets betydning for læreprocessen. De andre deltagere på sessionen havde lagt et ganske andet perspektiv. Læringsmiljøet her var naturligvis skolen. Skolen er selvfølgelig det eneste sted man kan lære noget som helst. Tilgangsvinklen var kvantitativ med fremlæggelser af det ene sæt af korrelationer efter det andet. Den person, der var udpeget diskutant sprang let og elegant henover den store afstand, der var mellem Steinar Kvale og de andre deltageres måde at behandle læringsmiljøer på og koncentrerede sig primært om at kommentere de mere statistiske aspekter ved flertallets fremlæggelser. Måske en meget god illustration af den spænding, der ligger i selve den pædagogiske forskning, der viser sig internationalt. På den ene side den velklædte forskning, der er metodemæssigt meget stærk, men som indholdsmæssigt fremstiller banaliteter, som enhver skoleelev kunne fremstille mere nuanceret. På den anden side en forskning, der favner bredere filosofisk, politisk og æstetisk med emner, der udfordrer selve formidlingens ærinde i en senmoderne kultur. Den sidste dimension synes på forunderlig vis at vinde frem, selv om man stadig skal have de skarpe briller på for at finde disse sessioner i konferenceprogrammerne. Men de findes dog – i særdeleshed på den amerikanske pædagogiske forskningskonference. Denne mere kritiske pol i den pædagogiske forskning er i de senere år blevet mere empirisk funderet og står dermed stærkere i den pædagogiske forskning som helhed.

Mens jeg på sidste dagen pakker min kuffert på hotelværelset sidder Mickey Rourke i en høj lænestol og spørger til meningen med det hele. Jeg forsøger at forklare, men det lykkes ikke helt. Han spørger ud fra sin filmrolle til de mange blinde pletter og selvskabte problemer. Jeg forsøger at forklare, at sådan forholder det sig ikke. At de djævle som uddannelsessystemet søger at bekæmpe eksisterer uden for systemet i form af uvidenhed, intolerance og fordomme. Han spørger listigt til, om uddannelse ikke er som at forsøge at slukke en brand med benzin, når man glemmer djævelen i hjertet på selve systemet. Efter at have slået ham livløs med min 1065 sideres nyindkøbte bog om kvalitativ metode (Denzin og Lincoln, 2. udgave) lister jeg ud af værelset og lukker forsigtigt døren. Jeg konstaterer selvtilfreds, at det alt i alt var en god og lærerig konference i New Orleans om pædagogisk forskning.